

המורכבות בבחירת תוסף מזון טבעי בגידול עופות

ענת הויזמן

בעבור מגדלים רבים, כמעט בלתי אפשרי לסקור את מגוון המוצרים המוצעים בשוק, ולהעריך מבחינה מדעית. ולכן, קיימים מספר פרמטרים היכולים לסייע להבדיל בין "מוצרים שיווקיים" למוצרים מהימנים, בטוחים ויעילים:

1. פרופיל החומרים בתכשיר וריכוזם – לכל צמח רכיבים פעילים שונים. לא כל הצמחים מכילים רכיבים פעילים הנותנים מענה לכל המטרות המבוקשות. כך למשל לצורך טיפול בקלוסטרידיום פרפרינג'נס יש צורך לבחור תכשיר המכיל רכיבים צמחיים שנבדקו על חידק ספציפי זה וכן לוודא כי המינון האפקטיבי מותאם לכמותם בתכשיר (לוודא כי הכמות תואמת את ה MIC = הריכוז המינימאלי הנדרש לצורך עיכוב החיידק).
2. ניסיון מצטבר עם המוצר- ככל שמשך הזמן שבו המוצר נמצא בשימוש ארוך יותר כך גם הניסיון המצטבר. הדבר מאפשר ידיעה והבנה של מצבים בהם ניתן להשתמש במוצר בשילוב עם תכשירים נוספים (חומצות, אנטיביוטיקה, פרוביוטיקה ועוד) ובמינונים משתנים וכן עמידות המוצר ויציבות מרכיביו לעיבוד הטכנולוגי במכון התערובת.
3. תצפיות וניסיונות שנעשו עם המוצר בארץ המוצא, מדינות נוספות ובארץ בתנאי הממשק הנוכחיים.
4. אופי החברה המייצרת- חברות רבות מוכרות תכשירים פיטוגניים אולם ידע וותק בתחום הפיטוגנטי יש לחברות מועטות.

במהלך העשור האחרון, צמחים ורכיבים צמחיים משכו תשומת לב רבה בשל הפוטנציאל שלהם להוות תחליף למזרזי הגדילה האנטיביוטיים בבעלי חיים חד קיבתיים.

מזה למעלה מ 50 שנה שמזרזי גדילה אנטיביוטיים הפכו לחלק אינטגרלי בתעשיית הזנת עופות. אולם, החיפוש אחר תחליפים למזרזי הגדילה האנטיביוטיים החל מאז שהועלה החשד כי עמידות של חיידקים לחומרים אנטיביוטיים נגרמת כתוצאה משימוש ממושך בחומרים אלו.

עוד בימי קדם זכו צמחים להערכה בשל תכונות מרפאות. מחקרים שנעשו בשנים האחרונות על תרכובות צמחיות הראו מספר השפעות חיוביות בגידול עופות (פעילות אנטי מיקרוביאליות, נוגדת חמצון, נוגדת דלקת ועוד). הדבר מצביע על כך כי תכשירים צמחיים יכולים להיחשב מזרזי גדילה אולם הליכי ההערכה שלהם לגבי תכונותיהם, הרעילות ואינטראקציות טיפוליות עם תרופות צריכות להשתפר.

האיסור על שימוש בזרזי גדילה אנטיביוטיים באירופה ב 2006 גרם לשיח נרחב ולמודעות מוגברת בעניין השימוש בתכשירים אנטיביוטיים בגידול בעלי חיים. מאז, השימוש בחומרים צמחיים בגידול בעלי חיים התרחב (מעבר לשימוש כמזרזי גדילה), ופותחו תכשירים רבים למניעה וטיפול במחלות שונות.

צמחים ותמציות צמחים מייצגים סוג חדש של תוספים בהזנת עופות. השימושים בהם עדיין מוגבלים ביחס לאופן הפעולה ולהיבטי היישום שלהם וזאת על אף שכבר הצטברו עבודות מדעיות שבחנו את האינטראקציות של תרכובות שונות, השפעותיהן הפיזיולוגיות וההשפעות על ביצועי הגדילה של עופות. עם זאת, עשוי להיות קושי בבחירת תוסף פיטוגני עקב שונות בין תכשירים שונים במוצאם הבוטני של הצמחים, טרנספורמציות הצמחים ובתכולות.

בשל אופיים, תוספי מזון המבוססים על מקורות צמחיים מהווים קופסא שחורה. בבחירת תכשיר צמחי, חשוב לבחון את המחקר מאחורי המוצר ולהבין את המנגנון הביולוגי וזאת על מנת לבדל "מוצרים שיווקיים" מתוספי מזון שיש מאחוריהם מידע וידע.

בחירה נכונה של תכשיר פיטוגני יכול לסייע בשיפור יעילות תזונת בעלי החיים, בריאותם ובטיחות המזון תוך מזעור ההשפעה על הסביבה ומקסום הרווח הכלכלי.